

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Paweł Budrewicz

Art. 1. Naczelne zasady Rzeczypospolitej Polskiej

1. Rzeczpospolita Polska jest świecką republiką opartą na zasadzie wolności osób przebywających na jej terenie – przede wszystkim wolności osobistej, słowa, informacji i komunikacji, sumienia i wyznania, politycznej, artystycznej, majątkowej, działalności gospodarczej, zawodowej i naukowej.
2. Zachowanie, które nie jest wprost zabronione przez Konstytucję albo ustawę, jest dozwolone.
3. Wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
4. Cenzura jest zabroniona. Zakaz utrwalania lub rozpowszechniania określonych treści może być ustanowiony wyłącznie wyrokiem sądu w odniesieniu do konkretnych treści naruszających prawa i wolności konkretnego podmiotu.
5. Kościoły i inne związki wyznaniowe są równouprawnione.
6. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio.

Art. 2. Obywatelstwo

1. Obywatelstwo Rzeczypospolitej Polskiej nabywa się z mocy prawa wskutek urodzenia z co najmniej jednego obywatela polskiego. Obywatelstwo polskie można nabyć także na wniosek zainteresowanego w jeden ze sposobów wskazanych poniżej.
2. Obywatelstwo polskie można nabyć wskutek trzyletniego stałego faktycznego pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, o ile zainteresowany wykaże, że ma źródło stałego utrzymania w Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Obywatelstwo polskie można nabyć wskutek pozostawania przez pięć lat w związku małżeńskim z obywatelem polskim, o ile jest to połączone ze stałym faktycznym pobytym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na źródło utrzymania.

Art. 3. Trójpodział władz

1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.
2. Władzę ustawodawczą sprawuje Sejm, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd, a władzę sądowniczą – Prezes Sądu Najwyższego oraz sądy.
3. Funkcję kontrolną sprawuje Trybunał Stanu. Trybunał może zlecić kontrolę dowolnej jednostki administracji rządowej, samorządu lokalnego lub autonomii pod kątem legalności, gospodarności i celowości. Zalecenia kontroli są wiążące dla jednostki.
4. Posłowie na Sejm, Prezydent, Prezes Sądu Najwyższego, prezesi sądów okręgowych oraz członkowie Trybunału Stanu pochodzą z wyborów powszechnych.
5. Organy władzy działają wyłącznie na podstawie i w granicach prawa. Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.
6. Organy władzy mogą zmuszać obywateli do określonego zachowania tylko tymczasowo i tylko w przypadku konieczności zapewnienia porządku publicznego, w szczególności w czasie wojny, klęski żywiołowej albo w celu zapobieżenia aktowi terroru zagrażającemu wielu osobom lub przeciwdziałania skutkom takiego aktu. Na każdy taki akt działania władzy obywatelowi przysługuje zażalenie do sądu.

Art. 4. Rodzina

1. Małżeństwo jest trwałym związkiem osób zawierany zgodnie ze zwyczajem obowiązującym w danym środowisku albo według prawa związku wyznaniowego lub kościoła.
2. Władza rodzicielska przysługuje rodzicom. Rodzice decydują o wychowaniu i edukacji dzieci.
3. Władza rodzicielska może być ograniczona lub odebrana, jeżeli rodzice działają na szkodę dziecka.
4. Pozbawienie kontaktu rodzica z dzieckiem jest możliwe wyłącznie wtedy, kiedy zachowanie rodzica wpływa jednoznacznie negatywnie na rozwój dziecka i zawiodą inne środki zaradcze, w tym nadzór osób godnych zaufania.
5. Można przysposobić osobę małoletnią poniżej 18 roku życia, jeżeli przysposobienie ma na celu dobro małoletniego, a w szczególności jeśli zmierza do zapewnienia małoletniemu miłości, domu i

opieki. Przynależność tworzy związek jak między rodzicami a dziećmi – zarówno w sferze wychowawczej i nazwiska, jak też dziedziczenia.

6. Orzekanie o władzy rodzicielskiej, kontaktach i przysposobieniu należy wyłącznie do sądów.

Art. 5. Ochrona własności

1. Przepisy prawa nie mogą zakazywać obywatelom posiadania lub własności jakiegokolwiek rzeczy.
2. Przepadek własności rzeczy na rzecz państwa może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie w związku z popełnieniem przestępstwa i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.
3. Wywłaszczenie jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy jest dokonywane na ważne cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem, a w inny sposób nie można danego celu zrealizować.
4. Nabycie spadku nie może być przedmiotem opodatkowania.
5. Prawo do otrzymania spadku nie może być zależne od niczego innego poza wolą spadkodawcy lub stwierdzeniem takiego postępowania spadkobiercy wobec spadkodawcy, które jest rażąco sprzeczne z dobrymi obyczajami. Pozbawienie prawa do spadku odbywa się wyłącznie wskutek żądania pozostałych spadkobierców lub osób uprawnionych do spadku z ustawy.

Art. 6. Ustrój gospodarczy

1. Podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej stanowi gospodarka rynkowa oparta o wolność podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Wolność gospodarcza przysługuje każdemu podmiotowi działającemu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na kraj pochodzenia.
2. Działalność gospodarcza może być poddana nadzorowi wyłącznie w takich obszarach jak wytwarzanie broni lub energii ze źródeł polegających na rozszczepieniu jądra atomu, wydobywanie kopalin, produkcja leków i produktów leczniczych i wykonywanie inwazyjnych zabiegów medycznych.
3. Ustawa ani organy państwa nie mogą tworzyć monopolu ani samorządów zawodowych. Osoby wykonujące określony zawód mogą tworzyć organizacje o charakterze stowarzyszeń albo izb gospodarczych w celu określenia standardów wykonywania zawodu członków tych organizacji.
4. Państwo nie może prowadzić działalności gospodarczej – ani bezpośrednio za pomocą przedsiębiorstw państwowych, ani pośrednio za pomocą udziałów w spółkach.

Art. 7. Samorząd terytorialny

1. Samorząd terytorialny wykonuje własne zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych.
2. Jednostkami samorządu terytorialnego są gmina i województwo.
3. Jednostki samorządu terytorialnego są osobami prawnymi i prowadzą niezależną od władz Rzeczypospolitej politykę społeczną, gospodarczą i kulturalną, a także mogą ustanawiać podatki lokalne.

Art. 8. Organy samorządu terytorialnego

1. Organem kierującym gminą jest wójt, a w przypadku gmin obejmujących wyłącznie obszar miasta – burmistrz, zaś w miastach powyżej 150 tysięcy mieszkańców – prezydent. Organem kierującym województwem jest wojewoda. Organ kierujący wydaje zarządzenia stanowiące akty prawa miejscowego.
2. Organem sprawującym kontrolę legalności i gospodarności działań organu kierującego jest – odpowiednio – rada gminy albo rada województwa. Rada liczy od trzech do dwunastu radnych, proporcjonalnie do liczby mieszkańców.
3. Wszystkie organy jednostek samorządu terytorialnego pochodzą z wyborów lokalnych. Wybory do organów jednostek samorządu terytorialnego są powszechne, równe, bezpośrednie, większościowe i tajne.
4. Jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa, państwo może umową zlecić jednostkom samorządu terytorialnego wykonywanie zadań publicznych należących do właściwości administracji rządowej. Powierzenie zadań przez państwo wymaga zapewnienia źródła ich finansowania.

Art. 9. Autonomia lokalna

1. Jednostka samorządu terytorialnego albo związek takich jednostek mogą ogłosić autonomię.

Ogłoszenie autonomii wymaga wskazania zakresu, w jakim na terenie jednostki albo związku nie stosuje się przepisów ustaw krajowych. W takim samym stopniu autonomiczna jednostka albo ich związek jest zwolniona z podatków krajowych i jednocześnie nie korzysta się z wydatków państwa.

2. Autonomia nie może naruszać Konstytucji ani obejmować takich kwestii jak granice państwa Rzeczypospolitej Polskiej, utrzymanie sił zbrojnych, dyplomacja i polityka międzynarodowa.

Art. 10. Źródła prawa

Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej jest Konstytucja oraz akty prawne: ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia Prezydenta oraz Rządu lub jego członków w granicach określonych ustawą oraz akty prawa miejscowego. Warunkiem wejścia w życie aktów prawnych jest ich ogłoszenie. Umowy międzynarodowe zawiera i wypowiada Prezydent. Umowa międzynarodowa stanowi część krajowego porządku prawnego i jest stosowana bezpośrednio na równi z ustawą, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.

Art. 11. Inicjatywa ustawodawcza

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje grupie co najmniej 20 posłów oraz Prezydentowi, a w zakresie organizacji i finansowania sądów – także Prezesowi Sądu Najwyższego.
2. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie co najmniej 200 tysięcy obywateli mających czynne prawo wyborcze, a w przypadku zmiany Konstytucji – grupie co najmniej 500 tysięcy obywateli.
3. Wnioskodawcy, przedkładając Sejmowi projekt ustawy, przedstawiają jej skutki finansowe dla obywateli.
4. Po uchwaleniu ustawy Marszałek Sejmu zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 12. Sposób uchwalania ustaw

1. Jeśli Konstytucja nie przewiduje inaczej, Sejm uchwała ustawy zwykłą większością głosów. Potrzeba minimum 25 posłów obecnych na posiedzeniu, aby głosowanie było ważne.
2. Zmiana Konstytucji wymaga większości trzech czwartych głosów oraz podpisów Prezydenta i Prezesa Sądu Najwyższego.
3. Uchwalenie ustawy budżetowej wymaga bezwzględnej większości głosów oraz podpisu Prezydenta.
4. Zmiana ustaw regulujących organizację i finansowanie sądów wymaga podpisu Prezesa Sądu Najwyższego.
5. Ustawa wprowadzająca nowy podatek lub daninę publiczną albo podwyższająca już istniejące podatki lub daniny wymaga bezwzględnej większości głosów w Sejmie oraz podpisu Prezydenta.
6. Akt prawa miejscowego organu kierującego samorządem lokalnym wprowadzający nowy podatek lub daninę publiczną albo podwyższający już istniejące podatki lub daniny wymaga zatwierdzenia przez radę tego samorządu lokalnego bezwzględną większością głosów.

Art. 13. Język urzędowy i identyfikacja Rzeczypospolitej Polskiej

1. W Rzeczypospolitej Polskiej językiem urzędowym jest język polski. W ramach autonomii jednostki samorządu terytorialnego albo ich związki mogą ustanawiać na własnym terenie inne języki jako urzędowe obok języka polskiego.
2. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.
3. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.
4. Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest Mazurek Dąbrowskiego.
5. Stolicą Rzeczypospolitej Polskiej jest Warszawa.

Art. 14. Podstawowe prawo do sądu

1. Każdy może żądać, aby sąd rozpoznał jego sprawę, o ile rozstrzygnięcie danej sprawy nie jest wprost zastrzeżone ustawą do kompetencji innego organu. W szczególności przedmiotem skargi może być niezgodność działania organów władzy wykonawczej rządowej lub samorządowej z Konstytucją.
2. W przypadku wątpliwości, który organ jest właściwy do rozpatrzenia sprawy, właściwy jest sąd.
3. Jeżeli nie istnieje wyraźna podstawa prawna rozstrzygnięcia danej sprawy, sąd może orzekać na podstawie Konstytucji lub na zasadzie słuszności, sprawiedliwości i dobra człowieka. W taki sam

sposób sąd może orzekać, jeżeli uzna, że przepis ustawy jest niezgodny z przepisem Konstytucji w zakresie wolności obywateli.

4. Funkcję oskarżyciela publicznego w sprawach karnych wykonują prokuratorzy.
5. Prokuratura stanowi odrębną od Rządu instytucję, na czele której stoi Prokurator Generalny wybierany na sześcioletnią kadencję bezwzględną większością głosów przez członków Trybunał Stanu spośród kandydatów przedstawionych przez Prezesa Sądu Najwyższego.
6. W ten sam sposób Trybunał wybiera nowego Prokuratora Generalnego na pełną sześcioletnią kadencję w przypadku śmierci dotychczasowego Prokuratora Generalnego albo niemożności pełnienia przez niego funkcji.

Art. 15. Zasady prawa karnego

1. Każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu. Nikt nie może być karany ani sądzony więcej niż raz za ten sam czyn.
2. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Zasada ta nie stoi na przeszkodzie ukaraniu za czyn, który w czasie jego popełnienia stanowił przestępstwo w myśl prawa międzynarodowego.
3. Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu.
4. Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych.
5. W pierwszym rzędzie stosuje się kary nieizolacyjne polegające na zapłacie odszkodowania lub zadośćuczynienia bezpośrednio ofierze przestępstwa lub jej rodzinie. Zapłata może polegać na odpracowaniu równowartości kary na rzecz ofiary przestępstwa.
6. Jeżeli ofiara lub jej rodzina oświadczą, że przebaczą sprawcy, nie można zastosować kary izolacyjnej ani kary śmierci. Nie wyłącza to ukarania sprawcy poprzez zapłatę odszkodowania lub zadośćuczynienia.
7. Kara śmierci jest dopuszczalna wyłącznie za przestępstwa zabójstwa, zgwałcenia i czynu o charakterze seksualnym wobec osoby upośledzonej lub małoletniej poniżej 14 roku życia, jeżeli okoliczności i sposób popełnienia czynu oraz postawa i dotychczasowa karalność sprawcy wskazują, że inne środki nie zapewnią powstrzymania sprawcy od dokonywania tego rodzaju czynów w przyszłości.

Art. 16. Pozbawienie bądź ograniczenie wolności

1. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na podstawie orzeczenia sądu. Organy powołane do ścigania przestępstw mogą zatrzymać człowieka nie dłużej niż przez 48 godzin i natychmiast powiadomić go o przyczynach zatrzymania. Na zatrzymanie przysługuje zażalenie do sądu.
2. Przed upływem 48 godzin zatrzymany musi być oddany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczona decyzja sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.
3. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.
4. Przeszukanie osoby, rzeczy osobistych, mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu, jeżeli nie jest połączone z zatrzymaniem sprawcy w trakcie popełnienia przestępstwa lub wskutek pościgu podjętego bezpośrednio po jego popełnieniu, może nastąpić jedynie za zgodą sądu.

Art. 17. Dostęp do informacji publicznej

1. Każdy ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności innych organów, osób lub jednostek – w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem państwa.
2. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.
3. Wyłączenie dostępu do uzyskania informacji publicznej może wynikać wyłącznie z ochrony tajemnicy państwowej bezpośrednio związanej z obronnością państwa i stosunkami dyplomatycznymi z innymi państwami, jeżeli ujawnienie tej informacji mogłoby narazić państwo na

- utrata zdolności do prowadzenia wojny albo utrzymania stosunków dyplomatycznych.
4. Na odmowę udzielenie informacji publicznej przysługuje skarga do sądu.
 5. Państwo ma prawo tworzyć rejestry zawierające dane osobowe ludzi, wyłącznie jeżeli jest to niezbędne dla realizacji ważnych celów publicznych.

Art. 18. Czynne prawo wyborcze :: Referendum

1. Obywatel polski ma prawo do udziału w referendum oraz do wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów na Sejm, Prezesa Sądu Najwyższego, prezesów sądów okręgowych, członków Trybunału Stanu oraz przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, jeżeli w dniu głosowania ma ukończone 18 lat.
2. Prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania nie przysługuje osobom, które prawomocnym orzeczeniem sądowym są ubezwłasnowolnione lub pozbawione praw publicznych albo wyborczych.
3. Wynik referendum jest wiążący dla organów władzy publicznej, bez względu na liczbę osób, która wzięła udział w głosowaniu. Jeżeli w ciągu trzech miesięcy Sejm nie uchwali ustawy realizującej wolę obywateli wyrażoną w referendum, Sejm ulega rozwiązaniu.
4. Zorganizowanie referendum wymaga zebrania podpisów co najmniej 100 tysięcy obywateli.
5. Wykonywanie czynnego prawa wyborczego jest możliwe wyłącznie po wniesieniu opłaty w wysokości równoważności pięciogramowej sztabki złota według cen rynkowych w sprzedaży detalicznej z końca miesiąca poprzedzającego o trzy miesiące miesiąc, w którym ogłoszono wybory lub referendum. Zwrot opłaty jest możliwy wyłącznie wówczas, kiedy obywatel nie wykona prawa głosu wskutek okoliczności uniemożliwiających mu głosowanie. W przypadku śmierci roszczenie o zwrot opłaty wchodzi do spadku.

Art. 19. Sejm

1. Sejm składa się ze 100 posłów. Organem wykonawczym Sejmu jest Marszałek Sejmu, którego na pierwszym posiedzeniu wybiera Sejm spośród posłów. Pierwszym posiedzeniem Sejmu kieruje poseł, który zdobył największą liczbę głosów, a jeśli takich posłów jest więcej niż jeden – najstarszy z nich (Marszałek Senior).
2. Wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie, większościowe i tajne.
3. Sejm jest wybierany na pięcioletnią kadencję, która rozpoczyna się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie nie później niż miesiąc po wyborach i trwa do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.
4. Wybory do Sejmu zarządza Prezydent nie później niż na 90 dni przed upływem kadencji, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem kadencji.
5. Sejm uchwała własny regulamin pracy albo działa na podstawie regulaminu Sejmu poprzedniej kadencji.

Art. 20. Bierne prawo wyborcze do Sejmu

1. Wybrany do Sejmu może być obywatel polski mający czynne prawo wyborcze, który najpóźniej w dniu wyborów ma ukończone 30 lat i ma stałe źródło utrzymania.
2. Każdy może zgłosić kandydata na posła, w tym siebie. Kandydat pokrywa koszty rejestracji kandydatury oraz kampanii wyborczej we własnym imieniu. Bez względu na wynik wyborów kandydatom nie przysługuje zwrot choćby części wydatków.

Art. 21. Odwołanie posła, zrzeczenie się mandatu, śmierć posła

1. Grupa 200 tysięcy obywateli może złożyć Marszałkowi Sejmu żądanie odwołania posła. Marszałek niezwłocznie ogłasza utratę mandatu przez posła.
2. Wraz z wnioskiem o odwołanie posła obywatele mogą przedstawić jedną kandydaturę posła w miejsce posła odwoływanego. W takim przypadku odwołanie posła jest równoznaczne z wyborem do Sejmu posła, którego kandydaturę przedstawiono we wniosku.
3. Poseł może zrzec się mandatu poprzez pisemne oświadczenie złożone Marszałkowi Sejmu.
4. W razie śmierci posła, odwołania posła bez wskazania innego albo zrzeczenia się mandatu Marszałek Sejmu zarządza wybory uzupełniające w okręgu wyborczym, z którego pochodził poseł, który zmarł lub utracił mandat.
5. Wyborów uzupełniających nie zarządza się, jeżeli do końca kadencji Sejmu pozostało mniej niż sześć miesięcy według stanu na dzień śmierci posła, złożenia żądania odwołania albo zrzeczenia

się mandatu.

Art. 22. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej oraz szefem Rządu. Prezydent jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Prezydent wypowiada wojnę i zawiera pokój albo rozejm.
2. Prezydent jest wybierany w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i tajnych.
3. Prezydent Rzeczypospolitej jest wybierany na sześcioletnią kadencję. Kadencja Prezydenta Rzeczypospolitej rozpoczyna się w dniu objęcia przez niego urzędu, nie później niż miesiąc po wyborach.
4. Na Prezydenta Rzeczypospolitej może być wybrany obywatel polski mający czynne prawo wyborcze, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat. Kandydata zgłasza co najmniej 50 000 obywateli mających czynne prawo wyborcze. Kandydat pokrywa koszty rejestracji kandydatury oraz kampanii wyborczej we własnym imieniu. Bez względu na wynik wyborów kandydatowi nie przysługuje zwrot choćby części wydatków.
5. Wybory przeprowadza się w jednej turze. Na Prezydenta Rzeczypospolitej wybrany zostaje kandydat, który otrzyma najwięcej głosów.
6. Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza Marszałek Sejmu na dzień przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta.

Art. 23. Niemożność pełnienia funkcji przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

1. Jeżeli Prezydent nie może trwale sprawować urzędu, wykonywanie funkcji do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej powierza się Marszałkowi Sejmu. Jeżeli Marszałek Sejmu nie może pełnić funkcji za Prezydenta Rzeczypospolitej, jego funkcje wykonuje Marszałek Senior. Powierzenie następuje na mocy decyzji Trybunału Stanu.
2. Marszałek wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie:
 - a) śmierci Prezydenta albo trwałej niemożności pełnienia przez niego funkcji,
 - b) zrzeczenia się urzędu przez Prezydenta,
 - c) złożenia Prezydenta z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.
3. W razie niemożności pełnienia funkcji przez Prezydenta i Marszałków Trybunał Stanu powierza, do czasu wyboru nowego Prezydenta, pełnienie funkcji wybranej przez siebie osobie mającej bierne prawo wyborcze do kandydowania na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Osoba ta nie może być członkiem Trybunału Stanu.
4. Trybunał Stanu niezwłocznie zarządza wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, które odbywają się nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od niemożności sprawowania funkcji przez dotychczasowego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 24. Rząd

1. Prezydent powołuje Rząd oraz poszczególnych jego członków i za pomocą Rządu prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Do Rządu należą sprawy polityki państwa nie zastrzeżone dla innych organów państwowych i samorządu terytorialnego.
3. Rząd kieruje administracją rządową.

Art. 25. Organizacja sądów

1. Sądy oraz Trybunał Stanu wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne oraz sądy pokoju.
3. Sąd wyjątkowy lub tryb doraźny może być ustanowiony tylko na czas wojny.
4. Postępowanie sądowe jest dwuinstancyjne. Sąd drugiej instancji bada zgodność wyroku pierwszej instancji z faktami, prawem oraz zasadami słuszności, sprawiedliwości i dobra człowieka.
5. Sądy okręgowe sprawują ponadto kontrolę działalności administracji publicznej. Kontrola ta obejmuje orzekanie o gospodarności i zgodności z ustawami uchwał organów samorządu terytorialnego i aktów normatywnych terenowych organów administracji rządowej. W przypadku ogłoszenia autonomii kontrola sądu okręgowego obejmuje tylko gospodarność uchwał organów samorządu terytorialnego i aktów normatywnych terenowych organów administracji rządowej, o ile ogłoszenie autonomii nie stanowi inaczej.

Art. 26. Sędziowie

1. Sędziowie są niezawiśli i podlegają tylko Konstytucji.
2. Sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.
3. Złożenie sędziego z urzędu albo zawieszenie go w urzędowaniu może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Art. 27. Sądy pokoju

1. Osoby prywatne mogą tworzyć i prowadzić sądy pokoju zajmujące się sprawami z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i karnego z oskarżenia prywatnego. Wybór sądu należy do stron. W przypadkach spornych decyduje miejsce zamieszkania osoby, która ma bierną rolę w postępowaniu (pozwany, oskarżony, uczestnik), a w przypadku, gdy sprawa dotyczy praw dziecka, miejsce zamieszkania dziecka.
2. Sąd pokoju ma pierwszeństwo orzekania przed sądem powszechnym – sądem rejonowym. W przypadku niedającego się rozstrzygnąć sporu kompetencyjnego właściwy sąd wskaże Trybunał Stanu.
3. Sędziowie orzekający w sądach pokoju nie muszą mieć wykształcenia prawniczego, muszą natomiast być osobami niekaranymi oraz posiadającymi pełnię praw publicznych i pełną zdolność do czynności prawnych.
4. Sąd pokoju orzeka w pierwszym rzędzie w oparciu o Konstytucję oraz zasady słuszności, sprawiedliwości i godności człowieka, a w dalszej mierze – na podstawie ustaw.
5. Od wyroku sądu pokoju przysługuje odwołanie wyłącznie do sądu okręgowego właściwego dla gminy, w której sąd pokoju ma siedzibę. Przedmiotem odwołania mogą być jedynie uchybienia sądu naruszające prawo do obrony lub działania, stronniczość sądu lub naruszenie Konstytucji.

Art. 28. Wybór Prezesa Sądu Najwyższego i prezesów sądów okręgowych

1. Prezes Sądu Najwyższego oraz prezesi sądów okręgowych pochodzą z wyborów powszechnych, równych, bezpośrednich i tajnych.
2. Prezes Sądu Najwyższego i prezesi sądów okręgowych są wybierani na pięcioletnie kadencje. Kadencja Prezesa Sądu Najwyższego i prezesów sądów okręgowych rozpoczyna się w dniu objęcia urzędu, nie później niż miesiąc po wyborach.
3. Na Prezesa Sądu Najwyższego może być wybrany obywatel polski mający czynne prawo wyborcze, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat. Kandydata zgłasza co najmniej 20 000 obywateli mających czynne prawo wyborcze. Kandydat pokrywa koszty rejestracji kandydatury oraz kampanii wyborczej we własnym imieniu. Bez względu na wynik wyborów kandydatów nie przysługuje zwrot choćby części wydatków.
4. Prezesem Sądu Najwyższego zostaje wybrany kandydat, który otrzyma najwięcej głosów.
5. Do wyborów prezesów sądów okręgowych stosuje się te same zasady co w przypadku wyboru Prezesa Sądu Najwyższego, z tym że kandydata może zgłosić 5000 osób.
6. Wybory Prezesa Sądu Najwyższego zarządza Marszałek Sejmu na dzień przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezesa, a w razie opróżnienia urzędu Prezesa – nie później niż w czternastym dniu po opróżnieniu urzędu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy przypadający w ciągu 60 dni od dnia zarządzenia wyborów. Wraz z wyborami Prezesa Sądu Najwyższego zarządza się wybory prezesów sądów okręgowych.
7. Sędziowie Sądu Najwyższego są powoływani przez Prezesa Sądu Najwyższego, a sędziowie sądów okręgowych i rejonowych oraz prezesi sądów rejonowych są powoływani przez prezesa właściwego miejscowo sądu okręgowego.
8. Jeżeli Prezes Sądu Najwyższego albo prezes sądu okręgowego nie mogą trwale sprawować urzędu, Marszałek Sejmu zarządzi wybory uzupełniające na czas do końca kadencji, chyba że do końca kadencji zostało mniej niż sześć miesięcy. W takim przypadku funkcję Prezesa Sądu Najwyższego albo prezesa sądu okręgowego pełni zasiadający we władzach danego sądu sędzia o najdłuższym stażu w zawodzie sędziego.

Art. 29. Trybunał Stanu

1. Trybunał Stanu jest organem kolegialnym składającym się z dziewięciu członków wybieranych w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i tajnych na pięcioletnią kadencję. Trybunał Stanu wybiera ze swojego grona Prezesa na czas kadencji.

2. Trybunał Stanu orzeka zgodnie z Konstytucją oraz na zasadzie słuszności, sprawiedliwości i dobra człowieka.
3. Trybunał Stanu może orzec karę określoną w kodeksie karnym w przypadku popełnienia przestępstwa. W każdym przypadku Trybunał Stanu może orzec zniesienie z urzędu oraz karę pozbawienia praw publicznych na czas liczony w latach, a także dożywotnio.

Art. 30. Wybory do Trybunału Stanu

1. Wybory do Trybunału Stanu są przeprowadzane razem z wyborami Prezesa Sądu Najwyższego oraz prezesów sądów okręgowych.
2. Na członka Trybunału Stanu może być wybrany obywatel polski mający czynne prawo wyborcze, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 40 lat, jest niekarany i przez co najmniej 5 lat był sędzią. Kandydata zgłasza co najmniej 10 000 obywateli mających czynne prawo wyborcze. Kandydat pokrywa koszty rejestracji kandydatury oraz kampanii wyborczej we własnym imieniu. Bez względu na wynik wyborów kandydatów nie przysługuje zwrot choćby części wydatków.
3. W przypadku śmierci albo niemożności sprawowania funkcji w Trybunale Stanu zarządza się wybór uzupełniający.

Art. 31. Odpowiedzialność osób pełniących funkcje publiczne

1. Jedna osoba nie może jednocześnie wykonywać mandatu posła, funkcji sędziego, Prezesa Sądu Najwyższego, prezesa sądu okręgowego, Prezydenta, członka Rządu, sędziego Trybunału Stanu, prokuratora, żołnierza w czynnej służbie wojskowej, funkcjonariusza policji lub funkcjonariusza służb ochrony państwa.
2. Poseł, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Prezes Sądu Najwyższego, prezesi sądów okręgowych, sędziowie oraz członkowie Trybunału Stanu nie mogą być zatrzymani lub aresztowani z wyjątkiem ujęcia w trakcie popełnienia przestępstwa lub wskutek pościgu podjętego bezpośrednio po jego popełnieniu, jeżeli zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania.
3. Za naruszenie Konstytucji lub ustaw w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu ponoszą: Prezydent Rzeczypospolitej, członkowie Rządu, Prezes Sądu Najwyższego i prezesi sądów okręgowych, Marszałek Sejmu, posłowie oraz osoby pełniące funkcje w zastępstwie zgodnie z przepisami Konstytucji.
4. Członkowie Trybunału Stanu odpowiadają przez pięcioosobową Komisję Sprawiedliwości powoływaną doraźnie przez Prezesa Sądu Najwyższego.
5. Funkcję oskarżyciela publicznego w sprawie o naruszenie Konstytucji wykonuje Prokurator Konstytucji, którym jest poseł wybrany doraźnie do pełnienia tej funkcji zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej 30 posłów. Jeżeli oskarżonym jest poseł, Prokuratora Konstytucji wybiera kolegium złożone z Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Sądu Najwyższego oraz prezesi sądów okręgowych.
6. Funkcję oskarżyciela publicznego w sprawie o naruszenie ustaw wykonuje Prokurator Generalny.

Art. 32. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej

1. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą ochronie niepodległości państwa oraz zapewnieniu nienaruszalności jego granic.
2. Siły Zbrojne zachowują neutralność w sprawach politycznych oraz podlegają cywilnej kontroli sprawowanej przez Prezydenta.
3. Siły Zbrojne opierają się na armii zawodowej oraz mogą pochodzić z poboru spośród towarzystw i organizacji strzeleckich, paramilitarnych, porządkowych i o podobnym charakterze.

Art. 33. Budżet państwa

1. Uchwalając budżet państwa, organy władzy publicznej są zobowiązane w pierwszym rzędzie obniżać wydatki, a dopiero w ostateczności zwiększać daniny publiczne.
2. Projekt ustawy budżetowej przedstawia Sejmowi Prezydent najpóźniej na 3 miesiące przed rozpoczęciem roku budżetowego.
3. Budżet uchwała się zadaniowo – przesądzające znaczenie ma cel wydatków w związku z określonym przedsięwzięciem, a nie rok kalendarzowy.
4. Państwo nie może emitować obligacji i dokumentów dłużnych ani udzielać gwarancji lub poręczeń.

Art. 34. Podatki

1. Podatki i inne daniny publiczne o charakterze krajowym nakłada się wyłącznie w drodze ustawy, a podatki i inne daniny publiczne o charakterze lokalnym – zarządzeniem organu kierującego samorządem lokalnym.
2. Wprowadzenie nowego podatku lub daniny publicznej oraz podwyższenie już istniejących jest możliwe wyłącznie najpóźniej na sześć miesięcy przed rokiem, w którym mają obowiązywać, oraz z mocą obowiązującą od 1 stycznia roku następnego.

Art. 35. Emisja pieniądza

1. Osobom prywatnym przysługuje prawo emisji pieniądza pod warunkiem posiadania depozytu w złocie równej wartości nominalnej emisji.
2. Emitent jest zobowiązany niezwłocznie na żądanie wydać depozyt złota równy nominalowi pieniądza. Niewykonanie takiego żądania oznacza upadłość emitenta połączoną z jednoczesnym zajęciem jego aktywów na rzecz posiadaczy jego pieniądza.
3. Upadłość emitenta i zajęcie jego aktywów obejmuje zarówno osoby wchodzące w skład organów emitenta oraz jego udziałowców – w odniesieniu do osób, które działały lub były udziałowcami w czasie, kiedy doszło do niewypłacalności oraz w okresie sześciu miesięcy poprzedzających niewypłacalność. W takim samym stopniu dotyczy to także podmiotów będących bezpośrednimi lub pośrednimi udziałowcami emitenta.
4. Postępowanie upadłościowe prowadzi Prezes Trybunału Stanu.
5. Państwo nie może emitować pieniądza. Dotychczas wyemitowane pieniądze zachowują moc prawną przez 5 lat od wejścia w życie Konstytucji. Po tym czasie państwo wymieni pieniądze na złoto albo umorzy zobowiązania podatkowe lub inne daniny na rzecz państwa – według wyboru zainteresowanego.

Art. 36. Przepisy końcowe

Z chwilą wejścia Konstytucji w życie znosi się dotychczasowe konstytucyjne organy i instytucje: Senat, Radę Ministrów, Narodowy Bank Polski, Trybunał Konstytucyjny, Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Najwyższą Izbę Kontroli.